

Danmarks Naturfredningsforening 2019

Årsberetning for afdelingen i Morsø Kommune 5. november 2019

Råstofgravning Stærhøj:

Året startede rigtig godt. 18.januar 2019 modtog vi mail fra Miljø- og Fødevareklagenævnet hvor i de skriver, at nævnet har ophævet Morsø kommunes dispensation til råstofgravning i beskyttet overdrev i Stærhøj, og ændret dispensationen til et afslag.

Afslaget er endeligt og et ca. 7700 m² stort overdrev er beskyttet.

Råstofgravning Skarrehage:

Moler virksomheden Imerys ansøger Morsø Kommune om dispensation til råstofgravning i et 5000 m² stort §3 beskyttet overdrev ved Skarrehage.

Morsø Kommune meddeler 29.marts 2019 afslag på ansøgning med begrundelsen:

”Naturbeskyttelseslovens § 3 fastsætter en beskyttelse mod tilstandsændringer af en række særlige naturtyper, herunder biologiske overdrev på over 2.500 m².”

”Ud fra en samlet afvejning af området naturtilstand, omfanget af indgrebet, samt de økonomiske interesser i molerindvindingen er det Morsø Kommunes vurdering, at der ikke foreligger særlige forudsætninger, der kan begrunde en dispensation til bortgravningen af de beskyttede overdrev”.

Men på møde i Teknik på Miljø Udvalget 15.maj 2019 træffer politikerne en anden beslutning. Afslaget ændres til en dispensation og der gives tilladelse til bortgravning af hele det 5000 m² store § 3 beskyttede overdrev.

Vi må formode, at Morsø Kommune ændrer et afslag til dispensation på baggrund af en indsigelse fra molervirksomheden Imerys Industrial Minerals.

Der er ingen nye oplysninger i sagen, der kan begrunde et afslag ændres til en tilladelse.

Sammenholder DN afslaget fra 29. marts med dispensationen fra 26. september er der meget lidt forskel på de to afgørelser. I den seneste, dispensationen, er der lagt op til udlægning af erstatningsnatur. Det fremgår dog slet ikke klart, hvor meget af den foreslåede erstatning (cirka 1,3 hektar), der alligevel ville være endt som skrænter uden anden anvendelse end fri succession til nye overdrev. Desuden medtager dispensationen ikke afgørende nyt om den § 3 beskyttede, saltpåvirkede mose i bunden af den gamle grav. DN forudser, at det bliver vanskeligt at undgå, at mosen bliver kørt op og ødelagt, så længe gravearbejdet var tænkt til at finde sted.

DN Morsø har påklaget afgørelsen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, klagefrist 24. oktober 2019

Citat fra dispensationen 26-09-2019:

” Der er tale om et meget omfattende indgreb, der indebærer total bortgravning af ca. halvdelen af overdrevet, og hele den øst- og sydvendte del af overdrevet, der er de dele af overdrevet der rummer de bedste topografiske grundforudsætninger for et overdrev af høj naturkvalitet”

DN kan ikke uden påtale acceptere, at der graves et overdrev på 5000 m² væk, et overdrev der har udviklet sig over 25 år og har en meget fin biodiversitet. For nogle usikre fremtidsperspektiver.

Det anføres også i dispensationen, at det resterende graveområde kan tilgås uden at bortgrave det § 3 beskyttede overdrev.

Efterbehandlingen bør under alle tilfælde også ske med størst mulig naturværdi med skrænter til naturlig succession og uden tilførsel af muldjord, men det har DN ingen indflydelse på.

Naturværdier: Citat fra afslag 29-03-2019:

Overdrevet der ønskes opgravet ligger i det kystnære landbrugsland med spredt mosaik af mindre naturområder bestående af efterladte og aktive råstofgrave, Skarregård området med de store sammenhængende engdrag og Skarresøerne, diger og overdrev. Det ligger i kystnærhedszone 2 (beskyttelseszone), hvor der kun må foretages ændringer i arealanvendelsen, såfremt dette kan ske uden at påvirke de landskabelige karakteristika, udsigterne og de visuelle sammenhænge, som præger denne del af landskabet.

Morsø Kommune har senest besøgt området den 2. august 2018. Der er tale om et 1 ha stort overdrev, som fremstår med meget stejle, stedvist eroderende skrænter, hvor overdrevet har udviklet sig uforstyrret over ca. 25 år. Artsindekset er beregnet til 0,23, strukturindekset er beregnet til 0,79 og Naturtilstandsindekset er beregnet til 0,45, med fund af 8 stjernearter. Det lave artsindeks afspejler overdrevets relativt unge alder samt manglende afgræsning, idet det høje strukturindeks indikerer gode forhold for tilstedeværelsen af et overdrev med høj naturtilstand. Artssammensætningen viser dominans af de nøjsomme tørkeelskende arter; typisk rosetplanter med lav vækst.

De syd- øst- og vestvendte skrænter eroderer stadig pga. deres stejle anlæg. På grund af aflejringernes sammensætning er disse skrænter ikke så stabile som de mere lerholdige skrænter andetsteds i den store molergrav mod vest. De § 3 beskyttede skrænter kan derfor fortsat

forventes at ville skride periodisk, indtil der har indfundet sig en hældning, hvor skrænter naturligt bliver stabile.

I bunden af graven ligger en § 3 beskyttet mose. Mosen er ligeledes besøgt den 2. august 2018. Ved besøget blev der registreret en række karakteristiske arter som smalbladet kæruld, men også arter som strandkogleaks, enskællet sumpstrå og marehalm, der afspejler den kystnære placering.

Afdelingen har været i tæt kontakt med biolog fra DN-Sekretariatet.

Biologen er helt sikker på at der er et værdifuldt overdrev ved Skarrehage og at dispensationen skal påklages. Men da tiden nærmer sig, og en klage skal skrives – da ændrer biologen holdning.

Efter samtale med formanden ændrer biologen igen holdning og skriver et udkast til en klage, men den kan ikke godtages i afdelingen.

Biologen har den grundholdning, at moler er et råstof der er efterspørgsel på og derfor skal DN ikke forhindre eller gå imod at det graves op.

Biologen ville anmode klagenævnet om, at sende sagen tilbage til kommunen til fornyet behandling og biologen ville så sammen med molerindustrien forhandle om en løsning. Det er det vi i afdelingen kalder at lave en studehandel, og det vil vi ikke deltage i.

Afdelingens Råstofgruppe drøfter sagen og sender anmodning om hjælp til Samrådsformand og hovedbestyrelsesmedlem Thorkild Kjeldsen, som sender svar tilbage. Thorkild Kjeldsen er enig med afdelingen i at kommunens dispensation skal påklages.

Tiden er kort, men vi får skrevet en klage og sendt til tiden.

Det er tankevækkende, at samarbejdet med biologen fra DN-Sekretariatet er så vanskeligt. Vi har oplevet det før, med samme biolog, det var i forbindelse med råstofplaner helt tilbage til 2008, hvor vi ville kæmpe for at bevare molerklinterne på Nordmors, Mosebjerg og Stærhøj. Her måtte vi også kæmpe kampen uden Sekretariatets hjælp.

Vi bor her på Mors, og vi ved det kan lykkes. DN Morsø har været medvirkende til, at Mosebjerg er blevet taget ud af råstofplanen, og at det 7700 m² store overdrev på Stærhøj nu er beskyttet af Naturbeskyttelsesloven.

Status på Mosebjerg:

Skamol har ansøgt om gravetilladelse i Mosebjerg, februar 2017. Region Nordjylland havde fået lavet en landskabsanalyse og på den baggrund har Regionen givet afslag. Dette afslag har Skamol påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen er under sagsbehandling, vil blive færdigbehandlet i 2020.

Hvis det går som vi tror på, Skamol taber sagen, så skal vi i gang med en fredning af Mosebjerget og Klovbakker. Vi har været på besigtigelse og holdt de første møder med DN Sekretariatet, Morsø Kommune og lodsejerne.

Høringssvar:

Revision af Råstofplan 2016 og Oplæg til debat om Råstofplan 2020. DN Morsø har sendt Høringssvar til Region Nordjylland, juni 2019

Forslag til Spildevandsplan 2019. Er i høring til 10. december 2019. DN Morsø er ved at udarbejde et høringssvar som bliver sendt til Morsø Kommune.

Udviklingsplan 2030 - Udviklingsplanen er samtidig kommunens planstrategi for 2019-2023.

Det er lykkedes kommunen at lave en Udviklingsplan og så helt undlade at medtage naturen i planen; planen har ingen visioner, ingen mål, ingen strategi for biodiversiteten og ingen politik for naturen.

Udviklingsplan 2030 er i høring til 5. november 2019. DN Morsø har indsendt et høringssvar

Sommerfugleprojekt vundet 2018:

Morsø Kommune har sammen med Silkeborg Kommune vundet hovedpræmien i en konkurrence om at skabe landets bedste projekt for bevarelse af sommerfugle. Kommunen fik dermed 100.000 kroner til at føre projektet ud i livet. Det var Danmarks Naturfredningsforening og firmaet A. Vogel, der stod bag konkurrencen.

Opfølgingsmøde 3. september 2019 i Klovbakker:

Her havde vi besøg af DN Sekretariatet med to ansatte og en journalist. A. Vogel ville gerne have en tilbagemelding på hvordan pengene var brugt og til hvad.

Projektet gik i sin helhed ud på at forvandle Klovbakker til en oase for den truede sommerfugl Markperlemorsommerfuglen. Dette ville man bl.a. gøre ved at stoppe tilgroningen af sommerfuglens levesteder.

Siden sidste år har Morsø Kommune gjort en kæmpe indsats, og Klovbakker er stille og roligt begyndt at transformere sig om til det ideelle sted for Markperlemorsommerfuglen, men også andre interessante arter har fundet sin plads i den gamle molergrav.

Kommunen har fået indhegnet dele af området, og har for nyligt udsat tre Skotske Højlandskvæg, hvis opgave er at holde græsset nede i vinterhalvåret. I sommerhalvåret bliver dyrene fjernet fra området igen, så blomsterplanterne kan få lov til at give nektar til sommerfuglene samt at smide frø.

Området ser markant anderledes ud fra sidste år, da store træer og buske er blevet fjernet for at stoppe tilgroningen af det fremtidige sommerfugleparadis. Materialet der er blevet fældet, er blevet liggende og virker på den måde som et naturligt insekthotel. Insekterne kan f.eks. søge læ, forpuppe sig, overvintre eller lægge æg i det væltede materiale.

Stisystemet er blevet forbedret, så det er lettere for besøgende at gå op af de høje skråninger, og få et udkig ud over Thisted Bredning. Shelterpladsen på området ligger uden for indhegningen, og er stadig flittigt besøgt af skolebørn og overnattende gæster. På vejen fra shelterpladsen ned til lågen til indhegningen, bliver man mødt af en flot informationstavle, der fortæller om nogle af dyrene, der er at se i Klovbakker.

Det ser ud til at de nye tiltag, har givet en indvirkning på insektlivet i området. Der er i år blevet fundet flere sommerfuglearter end sidste år, og de græssende køer har givet levested for mange billearter. Kommunen har blandt andet registreret de, for øen, sjældne billearter Krumbenet Ådselgraver, stor jagtrovbillen, stor møgbille og rødbenet møgbille. Der er også blevet fundet en lille bestand af djævelsbid, som er værtsplanten for den sjældne sommerfugl Hedepletvinge.

Alt i alt er vi i lokalafdeling ovenud tilfredse med kommunens indsats og stolte af projektet. Vi er spændte på, hvad fremtiden bringer Klovbakker. Da tiltagenes fulde virkning først kommer til at kunne ses efter mange år - da god natur tager lang tid at opbygge - glæder vi os til at følge udviklingen i Klovbakker.

Hvis du ikke har set Klovbakker endnu, vil vi helt sikkert anbefale en tur ud til området.

Der er mange her på Mors, der ikke kender Klovbakker. Derfor vil DN lave et arrangement i Klovbakker til sommer, hvor vi skal se på biller, planter, sommerfugle og høre om projektet.

Landbrug

Kun et landbrug har søgt om og fået etableret et minivådområde. Flere ansøgninger ventes.

DN Morsø har spurgt ind til Danmarks Naturfredningsforenings politik omkring minivådområder.

Thyge Nygaards, Landbrugspolitisk seniorrådgiver og agronom er:

”Vores holdning til minivådområder er, at det er små rensningsanlæg for landbrugets næringsstofudledning, der placeres i det åbne land. De giver ikke en samlet løsning for hverken biodiversitet eller natur som sådan. Det er klart, at nogle typer af minivådområder på stedet giver lidt plads til det vilde plante- og dyreliv, men samtidig kan deres placering tæt på vandløb reelt betyde, at de skal fjernes igen ved en ’samlet’ naturgenopretning/tilbageførsel til naturlige økosystemer.”

”Kernen i problemet ved etablering af minivådområder er på den ene side, at den enkelte landmand/en lokal udfordring gerne ønskes løst – imødekommet. Viljen er der, og tilskud gives. På den anden side, at det fastholder de midlertidige løsninger på udledningsproblemerne. Desuden er potentialet for, hvor der kan etableres miniområder med effekt meget overvurderet.”

Vådområde

Folketinget har besluttet som led i vandplanerne, at der skal etableres 10.000 hektar vådområder på landsplan. Formålet er at begrænse udledningen af næringsstoffer fra landbrugsarealer til de sårbare fjorde, kyster og søer.

Vådområdeindsatsen er ét af flere målrettede landbrugsrelaterede virkemidler, som skal til for at opfylde EU’s vandrammedirektiv for at begrænse udledningen af kvælstof og fosfor til vandmiljøet. Etableringen af vådområderne foregår i tæt samarbejde mellem stat, kommuner og lodsejere.

Vi har fået flere vådområder på Mors og flere er ved at blive planlagt og bliver etableret.

Det er baggrunden for, at vi i aften har sat fokus på vådområder. Biolog Jacob Bruun, ansat ved Morsø Kommune giver et oplæg om vådområder. Herefter vil vi alle være blevet klogere på hvorfor der etableres vådområder og hvorfor de etableres nu.

Hundsø 40 ha og Biskæret 22 ha er etableret.

Jølby Nor 416 ha jordarbejdet er påbegyndt i sommer.

Sillerslev Ørding Kær 23 ha jordarbejdet er lige påbegyndt.

Herefter følger Porsmose - Glomstrup Kær Sø 51 ha, Lille Vig 50 ha, Frostkæret 128 ha og Nees Vig 85 ha.

Alle vådområder findes godt beskrevet på Morsø Kommunes hjemmeside.

Solcelleanlæg i det åbne land

April 2018 sendte DN Morsø kommentarer til debatoplægget.

Kommentarer og anvisninger på hvad der kunne tages hensyn til, da solcelleparken er placeret i det åbne land.

Solcelleanlægget kan nu følges fysisk, er ved at blive opført. Solcelleparken ligger på et 52 hektar stort område – langs sydsiden af Næssundvej og mellem sidevejene Thornhøj og Malhøj.

Solcelleparken skal levere strøm til Googles nye datacenter ved Fredericia.

Grøftekanter – aftale med Morsø kommune

I april 2019 indgik Morsø Kommune og DN Morsø aftale om ændring af klipning af grøftekanter.

Vores mål er at fremme vilde rabatter af blomstrende vilde urter.

Morsø Kommune har udpeget nogle vejstrækninger, hvor der fra i 2019 køres med ændret klipning af grøftekanter. De klippes således kun forår (og måske efterår), og i 10 cm højde, for at skabe bedre betingelser for de blomstrende rosetplanter og insektlarverne. Der er udpeget strækninger, hvor udsigtsforholdene er gode, rabatterne brede, og vejopbygningen er sket med mere næringsfattig mineraljord. Det drejer sig om Nørrebro, Skræppedalsvej, Næssundvej og hele Feggesundvej.

Et forsøg er startet, og vi er godt på vej her på Mors.

Grønt Råd 2. maj 2019 – mere natur, fra referat:

Blomsterstriber, grøftekanter og tomme grunde: Generel snak om blomsterstriber. Morsø Kommune har i 2019 bidraget til et samarbejde med landbruget om blomsterstriber på landbrugsarealer langs grøftekanterne, for at landskabsforskønne, skåne grøftekanterne for randpåvirkning, og skabe bedre betingelser for insektlivet. Der er ønske fra LandboNord om annoncering/pressemeddelelse, så flere kan komme med næste år, og at man ser på flere muligheder for at inddrage ”skæve hjørner” og at så flerårige arter til gavn for overvintrende insektlarver.

Endvidere præsenterede Steffen Skou fra Teknisk Drift, at Morsø Kommune har udpeget nogle vejstrækninger, hvor vi fra i 2019 kører med ændret klipning af grøftekanter. De klippes således kun forår (og måske efterår), og i 10 cm højde, for at skabe bedre betingelser for de blomstrende rosetplanter og insektlarverne. Der er udpeget strækninger, hvor udsigtsforholdene er gode, rabatterne brede, og vejopbygningen er sket med mere næringsfattig mineraljord. Det drejer sig om Nørrebro, Skræppedalsvej, Næssundvej og hele Feggesundvej. Undersøgelser viser, at det ikke kun gavner insektlivet og forskønner landskabet, men også medfører en væsentlig reduktion af græspollen.

På Jørsby Kirkegård sår man insektblandinger på de tomme kistegravpladser. Der bliver færre kistebegravelser på de danske kirkegårde, og da urnegravpladserne er meget mindre, bliver der større tomme arealer.

På nogle af de tomme grunde, hvor der på den kommunale nedrivningspulje er blevet fjernet bygninger, arbejder kommunen med at plante træer eller tilså med blomsterblandinger til gavn for insektlivet.

Der er således gang i mange gode tiltag fra flere sider, og vi håber at se positive resultater af det.

Rabattens betydning

Hver dag giver rabatterne os en naturoplevelse, når vi er på vej til skole, på arbejde eller på anden måde bevæger os rundt i byen eller i landskabet. Rabatternes blomsterflor er en fryd for øjet, og en gratis buket fra grøftekanten er en glæde for de fleste borgere.

Rabatterne er uhyre afvekslende med hensyn til jordbund, fugtighed, eksponering og omgivelser.

De varierende vækstbetingelser gør rabatterne til vigtige levesteder for mange forskellige plantearter. Med denne følger også mange forskellige insekter, der er tilknyttet plantearterne. Flere fugle- og dyrearter udnytter rabatten som yngle- og fourageringssted, og mange andre smådyr anvender også rabatterne som levested eller som ledelinje.

I takt med at især enge og overdrev er blevet reduceret i areal, antal og naturmæssig værdi, har rabatterne fået en større betydning som levested og spredningskorridor for plante- og dyrearter.

Følgende forhold gør det nødvendigt at ændre driftsformen og fremme blomsterfloret

Tilførsel af næringsstoffer fra motoriserede køretøjer og restgødning fra nærliggende landbrugsarealer fremmer få kraftigt voksende græs- og urtearter som stor nælde, agertidsel, draphavre og vild kørvel.

Ydermere har driftsformen ændret sig fra i gamle dage afgræsning og høslet til hyppige græsklipninger, hvor afklippet forbliver i rabatten. Det efterladte afklip har, sammen med den øgede tilførsel af næringsstoffer til rabatten, bevirket, at kvaliteten er blevet ringere i forhold til blomsterflor og levebetingelser for dyrelivet.

DN Morsø har deltaget i arbejdet med Grønt Danmarkskort i Grønt Råd og deltaget i Naturrådet sammen med Thisted Kommune.

Anbefalingerne fra Naturrådet er blevet politisk vedtaget i Morsø Kommune og vil blive skrevet ind i Kommuneplanen, når Kommuneplanen skal revideres. Det følger vi op på.

KL har udgivet en samlet rapport, som er udkommet i år:

Naturråd og Grønt Danmarkskort. Denne samling af naturrådenes anbefalinger er administreret af KL, men alle tekster er uredigerede og gengivet helt som naturrådene har ønsket det.

KL har samlet de mange anbefalinger for at kunne dele de mangeartede anbefalinger mellem alle aktører. Ingen ved om naturrådene fortsætter, men uagtet dette kan samlingen inspirere kommuner og organisationer til det fremtidige arbejde med det grønne Danmarkskort.

Link til rapporten: <https://www.kl.dk/media/17288/samlet-rapport-med-anbefalinger-fra-naturraadene.pdf>

Naturkommuner – naturpolitik

DN Morsø har sendt invitation til Morsø Kommunes borgmester og politikerne i Teknik og Miljøudvalget 9. september 2019.

Invitationen er blevet positivt modtaget og vi blev inviteret til møde 29. oktober med borgmesteren, direktøren for teknik og miljø og udvalgsformanden.

Hvordan gik så mødet?

Vi var to fra bestyrelsen Jørgen og jeg til møde med Borgmester Hans Ejnar Bertelsen, Udvalgsformand i Teknik & Miljø Meiner Nørgaard og direktør Arne Kirk.

Det var et godt møde. Mødet varede 1 time. Vi fik fremført ønske om en naturpolitik og sagt at vi ikke kan nøjes med det der står i Kommuneplanen. Vi havde en god dialog og vi oplevede at vi blev til lyttet til.

Vi kom omkring mere skov, ingen sprøjtemidler hvor grundvand hentes op og på kommunale arealer, mere natur tænkes ind i planlægningen, beplantning så det understreger bygninger/erhvervsejendomme og ikke gemmer dem væk, et pit stop på A26 med kik til det nye vådområde Jølby Nor med p plads, fugletårn, borde og bænke.

Børn i naturen, hver dag gør skolerne lærere sammen med naturvejlederen en stor indsats for at introducere naturen for børnene og giver dem gode naturoplevelser, oplevelser som er meget værdifulde for børnene også i deres voksenliv.

Natur på Tværs - er et samarbejde mellem alle kommuner i Regionen, her deltager Meiner Nørgaard og han skal til møde i Frederikshavn i november måned hvor han skal mødes med alle kommunernes udvalgsformænd. Et samarbejde vi i DN forventer os meget af, fordi det er udvalgsformændene der kan sætte handling bag ordene og det at de mødes, udveksler erfaring og deler viden er rigtig givtigt på den lange bane.

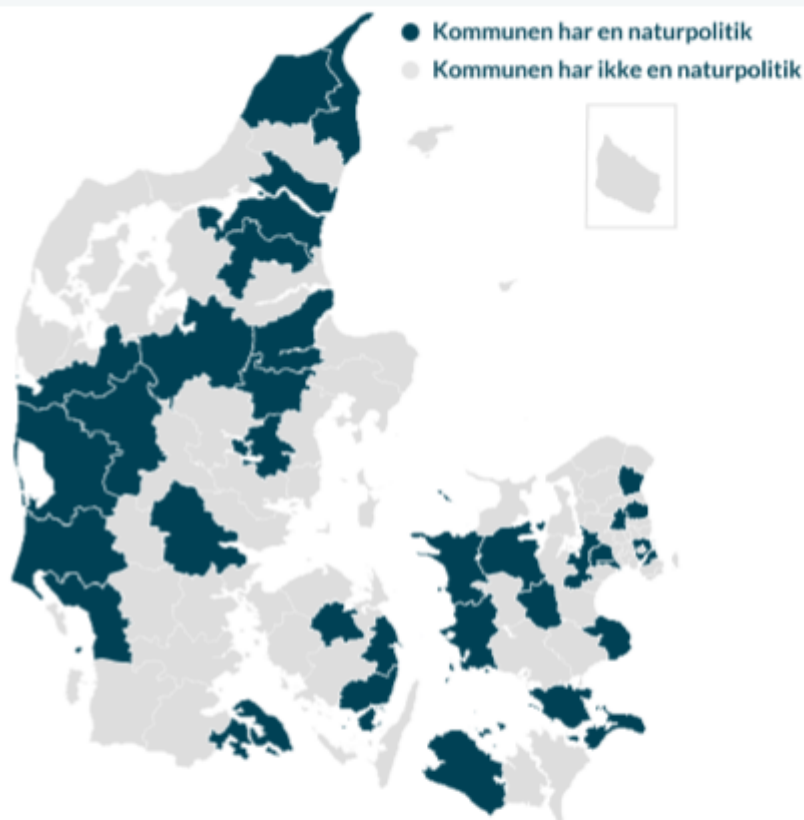
Vi havde forskelligt materiale fra DN med, og Aalborg kommunes strategi for biodiversitet og deres nye naturpolitik.

Vi fik sagt, at vi gerne vil have vores ønske om en strategi for biodiversitet og naturpolitik på dagsordenen til Grønt Råd. Det blev der sagt ja til, det er velkomment at folk udefra kommer med oplæg. Næste møde i Grønt Råd kommer til foråret.

Grønt Råd mødet i dette efterår blev aflyst, da biologen der står for Grønt Råd har fratrådt sin stilling.

13. september kunne vi læse i avisen: "DN Morsø ønsker politik for lokal natur", det var en god optakt til mødet.

ER DIN KOMMUNE BLANDT DE 33 KOMMUNER,

DANMARKS NATURFREDNINGSFORENING SYNES, AT ALLE KOMMUNER SKAL HAVE EN POLITIK FOR NATUR OG BIODIVERSITET.

Derfor stiller foreningen gratis redskaber til rådighed for kommunerne. Klik ind på www.dn.dk/naturkommuner, **HENT OG BRUG:**

- DE 10 SPØRGSMÅL TIL KOMMUNENS NATURFORVALTNING
- KOMMUNERNES NATUROPGAVER – ET JURIDISK OVERBLIK
- KOMMUNALE NATURPOLITIKKER – ET INSPIRATIONS KATALOG
- VIRKEMIDDELKATALOG FOR NATUR – DE VIGTIGSTE MÅL I BIODIVERSITETS-FORVALTNINGEN OG DERES TILHØRENDE VIRKEMIDLER

Natur på Tværs

På Naturmødet i Hirtshals oplevede jeg debat mellem politikere i Nordjylland. Alle kommunale formænd for Teknik og Miljø deltog i debat om natur på tværs, sammen med præsidenten for DN

og konsulent fra Landbrug- og Fødevarer organisationen. Det var meget interessant og godt at høre politikerne gøre noget sammen, lære af hinanden på tværs af kommuneskel.

Mors er med for første gang i år.

Læs mere om Natur på tværs af Nordjylland på www.aalborg.dk/naturpaatvaers

Vilde naturoplevelser i Nordjylland

Fredninger:

Dige-politiet rykker ud var overskriften i avisen 27. august i år.

Ulovligt: Morsø Kommune dokumenterer at 60 lodsejere har fjernet væsentlige diger uden at spørge om lov.

Der er 60 sager, hvor lodsejere på Mors har ændret på beskyttede diger i så stort omfang, at det skal behandles politisk. I den kommende tid vil Teknik & Miljø Udvalget få de 60 sager på bordet til afgørelse, om der kan udstedes tilgivelse for indgrebene eller om landskab og diger skal kræves tilbageført til oprindeligt udseende.

Kommunens registrering har vist at der 230 steder på Mors har været foretaget indgreb i diger, uden at lodsejeren har indhentet tilladelse på forhånd hos kommunen.

DN om diger:

Vores gamle diger, som er fredede og korridorer for mange insekter, fugle og planter er et emne som fylder en del og vi tager seriøst. Der bliver hvert år søgt om dispensationer til at fjerne diger, fordi de er i vejen eller noget af dem er. Da landbrugsmaskinerne er blevet langt større end førhen, er de "i vejen" for mange landmænd.

Men DN's holdning er klar, digerne skal bevares. Mange af dem har historisk betydning, som gamle kommuneegrænser og de har også kulturel betydning.

Desværre bliver der fjernet diger, som vi ikke ved er fjernet. Men via gamle kort kan man se dem og landmanden kan blive pålagt at genetablere diget, hvis de er fjernet ulovligt.

Sager om diger er næsten altid en vindersag for DN, de har en høj prioritering.

Et dige er fredet, beskyttet af museumslovens § 29a. Formålet med dige beskyttelsen er at beskytte digerne mod tilstandsændringer. Digerne er vigtige elementer i kulturlandskabet, hvor de viser tidligere tiders arealudnyttelse og ejendomsforhold, samt bidrager til et afvekslende landskab. Desuden fungerer digerne som spredningskorridor for planter og dyr.

En ændring af et beskyttet dige kræver Kommunens dispensation fra museumslovens § 29 a. Ifølge denne bestemmelse må der ikke uden Kommunens forudgående dispensation foretages ændring i

tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. Kommunen kan i særlige tilfælde dispensere fra bestemmelsen.

Eksempler:

Morsø Kommune gav den 20. august 2019 dispensation til at **fjerne et dige V. Jølby By, Dragstrup**. Afgørelsen blev påklaget af DN Morsø til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Morsø Kommune har efterfølgende trukket afgørelsen hjem til fornyet behandling, da ansøger oplyste at han ville trække ansøgningen tilbage. Sagen afsluttet.

Ansøgningen er blevet trukket tilbage, og sagen anses derfor at være afsluttet.

Næssundvej 221, Solcelleparken - Dispensation til at placere pæle på et beskyttet dige Morsø Kommune meddeler hermed dispensation til at placere 2 x 4 pæle i diget mellem matr.nr. 7f og 8f Sindbjerg By, Redsted (Dige ID 100.119.443). Pælene skal bære et hegn.

Afgørelsen meddeles på følgende vilkår: • Senest når solcelleparken tages ud af drift skal pælene på diget fjernes, og pælehuller og eventuelle skader skal reableres straks.

Antal af Sager:

DN Morsø modtager mange sager om året, i år 223 sager. Alle sager uanset art gennemgås og nærlæses, hvis der er behov for det. I et lille antal af sagerne, f.eks. hvis der er givet tilladelse til indgreb i beskyttet natur, påklager DN tilladelsen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Vi er påpasselige med at udvælge de væsentligste sager og med at være omhyggelige med faglige og saglige begrundelser for de indsigelser, vi fremsender til myndighederne. Gennem arbejdet med klagesagerne fungerer vi som naturens advokat.

Alle klagemuligheder er nu samlet i Nævnenes Hus i Viborg. Sagsbehandlingstiden er blevet urimelig lang efter udflytningen.

Vi afventer svar/afgørelse på:

Sagen om forurenede jord ved entreprenør på Nørrebro i Nykøbing.

Kommuneplantillæg 12, Råstofindvinding ved Stærhøj

Sagen om Salgjerhøj, hvor luftmeldetårn tages ned og ønskes erstattet af glittermast:

Vi har påklaget Fredningsnævnets afgørelse, påklaget Morsø kommunes landzonetilladelse og senest Morsø kommunes dispensation fra Fortidsmindebeskyttelseslinjen.

I år har DN Morsø påklaget 3 ud af 223 modtagne sager.

1. Dispensation fra Fortidsmindebeskyttelseslinjen på Salgjerhøj 52b – opsætning af antennemast til radiosignal.
2. Dispensation til råstofgravning i § 3 beskyttet overdrev ved Skarrehage
3. Dispensation til nedlæggelse af fredet dige

Det er noget af en myte, at DN "rejser den ene sag efter den anden". Virkeligheden er en helt anden, idet langt de fleste afgørelser er veldokumenterede og i overensstemmelse med lovgivningen.

Det komplekse sagsområde og mængden af sager er en stor udfordring for en forening, som hovedsagelig bygger på frivilliges indsats. Det er derfor bydende nødvendigt at tilgodese og udnytte det enkelte bestyrelsesmedlems specialviden og interesser optimalt.

Ud over arbejdet i bestyrelsen er DN Morsøs bestyrelsesmedlemmer knyttet til en del poster. Grønt Råd, Limfjordsnetværket, Klimanetværket, TV Nord.

Samtidig bliver afdelingerne presset af flere opgaver pga. øget aktivitet i sekretariatet.

DN har fået ny præsident Maria Gjerding Reumert og hun er meget aktiv med at sætte fokus på hele Danmarks Naturfredningsforenings mulighed for indflydelse på alle felter. Her kan nævnes samarbejdet og aftalen mellem DN og Landbrug & Fødevarer: "Fælles løsninger- for natur og landbrug", Klima, Beskyttelse af grundvand, plante skov, naturkommuner, naturpolitik m.m.

Det samarbejde kan vi godt mærke når vi mødes til Grønt Råd. Samarbejdet er blevet bedre og der er en positiv vilje til dialog.

I det forløbne år har der været afholdt 8 bestyrelsesmøder.

På hjemmesiden finder du vores nye Afdelingsfolder, som fortæller om arbejdet i DN på Mors

Link. https://morsoe.dn.dk/departments-media/23506/morsoe_folder_2019.pdf

Årets arrangementer:

Affaldsindsamling en søndag i april

Flagermusaften ved Højriis en aften i september

Foreningsmesse på Øster Jølby skole en lørdag i september: "Sammen kan vi mere!" Kom og vis hvad netop jeres forening byder på.

Tak til alle vi har samarbejdet med, bestyrelsesmedlemmer, suppleanter og alle aktive, for jeres store og gode arbejdsindsats for naturen i 2019.

Vi vil fortsat arbejde for, at Mors bliver et bæredygtigt samfund med en rig og mangfoldig natur, et smukt og varieret landskab og et rent og sundt miljø.